

<https://helda.helsinki.fi>

Meikkaavat pojat ja mieheyden murros : The Mods -yhtyeen julkisuuskuva nuorten musiikkilehdissä 1965

Frisk, Laila Matleena

2016

Frisk , L M 2016 , ' Meikkaavat pojat ja mieheyden murros : The Mods -yhtyeen
julkisuuskuva nuorten musiikkilehdissä 1965 ' , Sukupuolentutkimus , Vuosikerta. 29 , Nro 1 ,
Sivut 19-33 .

<http://hdl.handle.net/10138/353844>

---

unspecified
publishedVersion

Downloaded from Helda, University of Helsinki institutional repository.

This is an electronic reprint of the original article.

This reprint may differ from the original in pagination and typographic detail.

Please cite the original version.

Meikkaavat pojat ja mieheyden murros

THE MODS -YHTYEEN JULKISUUSKUVA NUORTEN MUSIIKKILEHDISSÄ 1965

Matleena Frisk

Tutkin tässä artikkelissa Suomen ensimmäisen meikkaavan miesbändin, The Modsin, julkisuuskuvaa ja siinä tiivistyviä jännitteitä, joita mieheyttä koskevien normien ja ihanteiden muuttuminen aiheutti 1960-luvun puolivälissä. Tarkastelen normatiivisia mieheyksiä ja mieheyden ideaaleja erilaisina yhdistelminä feminiinisyyttä ja maskuliinisuutta. Käytän tarkastelussa miesfeminiinisyys-käsitettä. Aineistonani ovat *Suosikki*-, *Iskelmä*- ja *Pop*-lehdissä 1965 ilmestyneet The Mods-yhtyettä ja mod-ilmiötä käsittelevät tekstit. Hyödynnän Judith Butlerin näkemystä sukupuoliparodiasta ja väitän The Modsin horjuttaneen heteroseksuaalisen mieheyden normeja, vaikka teksteissä samalla myös pyrittiin ylläpitämään kaksijakoista käsitystä sukupuolesta esittämällä miesfeminiinisyys naurettavana. Kontekstoin miesfeminiinisyyttä 1960-luvun puolivälin populaarikulttuurissa tarkastelemalla modien ja poppareiden mieheysideaaleja suhteessa konservatiivisempaan nuorisokulttuuri-ryhmään, rasviksiin. Mieheys kytkeytyi luokkaan liittyviin erotteluihin. Feminiiniksi mielletyt piirteet assosioituivat myös uudenaikaisuuteen, kansainvälisyyteen ja kaupunkilaisuuteen, joita pidettiin tavoiteltavina mutta myös epäsuomalaisina ominaisuuksina.

AVAINSANAT: MIESFEMINIINISYYS, 1960-LUKU, POPULAARIKULTTUURI, HETEROSEKSUAALISUUS, THE MODS

Vuonna 1965 suomalaisilla tanssiapaikoilla keikkaili outo ilmestys, lehdistönsensaatioksi noussut kuusankoskelaisyhtye The Mods. Yhtyeen saavuttama julkisuus perustui lähinnä sen jäsenten ulkonäköön, jonka kerrottiin edustavan uutta mod-tyyliä: 17–19-vuotiaat nuoret miehet olivat meikanneet, pukeutuivat röyhelöpaitoihin, ja heillä oli jonkin verran Beatles-tukkaa pidemmät hiukset. Kaikille neljälle miehelle oli myös luotu taiteilijanimiksi naisten nimet – Pekka oli nimetty Pirkoksi, Hugo Hillkaksi, Juhani Venlaksi ja Jukka Liisaksi. Yhtyeen tyyli oli poimittu ruotsalaisia modeja käsittelevästä

Suosikki-lehden jutusta. The Mods-yhtyeestä kirjoitetuissa artikkeleissa annettiin ymmärtää, että yhtyeen poikia oli mahdotonta erottaa tytöistä. Musiikkilehdissä vihjailtiin yhtyeen jäsenten saamista miespuolisista ihailijoista. Nykykatsojan ei ole kuitenkaan erityisen vaikeaa tunnistaa The Modseja valokuvista miehiksi. Lehdissä esitellyt fanitkin olivat lähinnä nuoria tyttöjä.

Tässä artikkelissa tarkastelen, kuinka tämän Suomen ensimmäisen meikkaavan miesbändin julkisuuskuvassa käsiteltiin jännitteitä, joita mieheyden ihanteiden muutokset saivat aikaan 1960-luvun

Suomessa. Kysyn, millaisia kulttuurisia merkityksiä the Modsien feminiinisenä pidetyille ulkonäölle annettiin nuorille suunnattujen musiikkilehtien artikkeleissa vuonna 1965, ja mitä tämä kertoo toisaalta mieheyden normien muutoksesta ja toisaalta näiden normien ylläpitämisestä ja pyrkimyksistä vastustaa muutosta. Vaikka samankaltaisia väitteitä sukupuolesta erehtymisen mahdollisuudesta ja vihjailuja homoseksuaalisuudesta esiintyy muitakin yhtyeitä koskevissa aikakauden lehtiartikkeleissa, The Modseista kirjoitettiin poikkeuksellisen räväkästi. Yhtyeen julkisuuskuvassa tiivistyvät ristiriitaiset mieheyden ihanteet: osa nuorista oli omaksumassa nuorisokulttuuriryihin, jossa mieheyteen yhdistettiin feminiinisiä piirteitä, mutta analysoimani artikkelit myös pitivät yllä aikaisemman kaltaista, tiukkaa ulkonäön kaksijakoista sukupuolitamista.

Analysoin ensin, kuinka The Modsien julkisuuskuva kytkeytyi syntymässä olevaan vastakkainasetteluun kahden nuorisokulttuuriryhmän, poppareiden ja rasvisten, omaksumien mieheyden ideaalien välillä. Erittelen sen jälkeen sukupuoli-tettuja merkityksiä, joihin modien miesfeminiinisyys (Rossi 2003; ks. myös Halberstam 1998) kutoutuu käsittelemissäni artikkeleissa. Näitä ovat pelko sukupuolieron katoamisesta, moderni kansainvälisyys, erehtyminen sukupuolesta tai seksuaalisesta suuntautumisesta ja pyrkimys asettaa ja valvoa mieheyden rajoja. Erona aiempiin tilanteisiin, joissa miesesiintyjät nähtiin feminiinisinä, kuten risiitpukeutumistilanteista komediaelokuvissa, The Modsit eivät esiintyneet naisina vaan uudenlaisina miehinä.

MIEHEYS JA MASKULIINISUUS KÄSITTEINÄ

Tutkin normatiivista, heteroseksuaalista mieheyttä nojautuen queer-tutkimuksen perinteeseen palautuvaan ajatukseen, ettei feminiinisuuden tarvitse yhdistyä naiseen ja maskuliinisuuden miehiin (esim. Butler 2006 [1990]; Halberstam 1998). Pyrin osoittamaan essentialisoivan sukupuolikäsityksen rajoja tarkastelemalla sukupuolten historiallista rakentumista ja muutosta. Näkökulmani pohjaa Judith Butlerin käsitykseen sukupuolen performatiivisuudesta. Butlerin mukaan sukupuoli rakentuu teoissa

ja sitä ylläpidetään maskuliinisella tai feminiinisellä käytäytymisellä, eleillä ja teoilla. Sen sijaan, että teot olisivat seurausta sukupuolesta, sukupuoli itse asiassa rakentuu tällaisista teoista, eli syy-seuraussuhde on päinvastainen kuin arkiajattelussa. Sukupuolta tehdään toistuvina tekoina, joten toistoissa tapahtuvat muutokset voivat muuttaa sitä, miten sukupuoli ymmärretään ja eletään. Sukupuolta tehdään monin eri tavoin, mutta tarkastelen sukupuolen rakentumisen yhtä puolta, ulkoista olemusta ja sen esittämistä julkisuudessa. (Butler 2006; Pulkkinen 2000.)

Voidakseni tarkastella The Modsien mieheyden feminiiniseksi ymmärrettyjä piirteitä, erotan mieheyden käsitteen maskuliinisuudesta ja naiseuden feminiinisuudesta. Mieheydellä viitataan siihen, kuinka aineistossani miehiksi nimettyjä henkilöitä kuvataan. Normatiivisen mieheyden käsitteellä viitataan sopivuuden rajojen sisäpuolella pysyvään mieheyteen – siihen, mikä ymmärrettiin hyväksyttäväksi. Lisäksi puhun siitä, millaista mieheyttä tavoiteltiin, eli mieheyden ihanteista. Sen sijaan maskuliininen on adjektiivi, jotka kuvaa sitä, mihin sukupuolnimikkeeseen jokin piirre kytketään kulttuurisesti. Esimerkiksi kuviottomuus ja kirkkaiden värien puuttuminen vaatteista yhdistettiin tutkimanani ajankohtana mieheyteen ja ne olivat siis maskuliinisia pukeutumisen piirteitä. Nämä kulttuuriset merkityksenannot ovat muuttuvia ja usein sattumanvaraisia.

Muutokset siinä, mikä mielletään maskuliiniseksi ja mikä feminiiniseksi, ovat kuitenkin tutkimusaineistossani usein huomattavasti hitaampia kuin naiseuden ja mieheyden normien muutokset. Kun koristeellisuus lisääntyi nuorten miesten pukeutumisessa 1960-luvulla, koristeellisuutta ei alettu ymmärtää maskuliiniseksi, vaan mieheyteen liitetyt normit venyivät sallivammiksi. Selvyyden vuoksi en käytä käsitteitä naisellinen ja miehekäs, jotka olisivat termien feminiininen ja maskuliininen suomenokset. Käsitteiden erottaminen mahdollistaa naisten maskuliinisuuden ja miesten feminiinisuuden tarkastelemisen. Käytän Judith Halberstamin (1998) tunnetuksi tekemiä käsitteitä naismaskuliinisuus ja miesfeminiinisyys, joita Leena-Maija Rossi on käyttänyt mainonnassa tuotettuja ja toistuvia sukupuolia koskevassa tutkimuksessaan (2003, 33, 58–63).

Tarkastelemissani 60-luvun puolivälin nuorten musiikkilehdissä, kuten länsimaisessa kulttuurissa laajemminkin, mieheys ja naiseus järjestyivät toisensa poissulkevana pakottavana dikotomiana – sukupuolikategorioihin sopimattomuudesta rangastettiin. Sen sijaan feminiinisuuden ja maskuliinisuuden välillä voi olla liukuma tai jatkumo ja melko neutraali alue, ja eri naiseuden ja mieheyden ihanteet tai sallitun rajat liikkuvat tällä jatkumolla. Maskuliinisuus ei muodosta yhtenäistä loogista kokonaisuutta – maskuliiniseksi käyttäytymiseksi voidaan mieltää samanaikaisesti vaikkapa sekä impulsiivinen kovaäänisyys että järjestyminen ja tunteiden hillitseminen. Miehet eivät myöskään aina toimi maskuliinisesti, vaan mieheyteen sisältyi lähes väistämättä myös feminiinisiä piirteitä.

Käytän siis maskuliinisuuden käsitettä toisin kuin esimerkiksi maskuliinisuuden rakentumista tutkinut R.W. Connell (2005 [1995]). Connellin hegemonisen maskuliinisuuden käsitteelle nojaavissa tarkasteluissa maskuliinisuus on mieheyden ydin, saavuttamaton tosimeheys. Hegemoninen maskuliinisuus on Connellilla myös sosiaalisen alistamisen ja luokittelemisen prosessi. (Ks. Aalto ja Nieminen toisaalla tässä lehdessä.) Pidän maskuliinisuuden käsitteen historiallistamista tärkeänä. Sekä se, mitä ymmärretään maskuliiniseksi, että se, miten maskuliinisuus ja feminiinisyys kytkeytyvät mieheyteen, ovat muuttuvia kulttuurisia kytkeytymiä (ks. esim. Rossi 2003, 34–35). Olen kiinnostunut siitä, miten erilaiset normatiiviset tai idealisoidut mieheydet rakentuvat ajallisessa ja paikallisessa kontekstissa feminiinisyysien ja maskuliinisuuksien yhdistelmistä, ja kuinka näitä yhdistelmiä arvotettiin. The Modseista kirjoitetut lehtiartikkelit heijastavat sosiaalisia prosesseja, joissa mieheyden hierarkkista järjestyksestä kamppailtiin. Käsittelemissäni artikkeleissa pyrittiin asettamaan paikalleen yhdenlaista nuorisokulttuurista mieheyttä – modeja tai poppareita – mieheksien hierarkiassa. Toisaalta artikkelit heijastavat, kuinka nuoret itse pyrkivät mitätöimään paikalleenasettamisia tekemällä ne naurunalaisiksi.

1960-LUVUN MIEHEYS JA POPULAARIMUSIIKKI

Miesfeminiinisyttä 1960-luvun alkupuolen populaarikulttuurissa ei juuri ole käsitelty historian-tutkimuksessa. Toisen maailmansodan jälkeistä heteroseksuaalista mieheyttä on kansainvälisesti tarkasteltu historian-tutkimuksessa esimerkiksi suhteessa seksuaalikäyttäytymisen ja parisuhdeideaalien muutoksiin, kuten kumppanuusavioliittoon ja 1950-luvun koti-ideaaliin (esim. Francis 2002; Herzog 2011). Mieheyden ideaalien ajassa muuttuvia merkityssisältöjä on käsitelty enemmän tutkimuksessa, jotka koskevat modernien mieheyden ideaalien syntymistä 1800-luvulla ja 1900-luvun alussa (esim. Mosse 1996; Stearns 1990 [1979]). Suomessakin mieshistorian tutkijat ovat vain harvoin valinneet aikakaudekseen 1900-luvun jälkipuolen (Aalto 2012; vrt. Markkola & al 2014).

1960-luvun populaarimusiikista mieheyden ja maskuliinisuuden näkökulmasta ovat kirjoittaneet esimerkiksi Reynolds ja Press (1995) sekä Hawkins (2009). Reynolds ja Press käsittelevät androgyniaa rock-musiikissa. He tekevät jaottelun kapinallisten ja pehmeiden miesten välillä ja liittävät jälkimmäisen 1960-luvun lopun artistien hempeään androgyniiteen (Reynolds & Press 1995, 156–159, 162, 223, 225–226). Artikkelien kuvauksissa The Modseista ei kuitenkaan ole kyse sellaisesta 1960-luvun lopun artistien lapsenomaisuudesta, jota Reynolds ja Press kuvaavat, vaan vauhdikkaasta, ei erityisen pehmeästä sukupuolen normatiivisilla rajoilla leikkittelystä.

Lähemmäksi The Modseja tuleekin Stan Hawkins käsitellessään brittiläisten miespoptähtien mieheyden esityksiä. Pop-dandyt venyttävät sukupuolen esittämisen rajoja, ja heille on ollut tyyppillistä androgynia, naiselliset elementit ja seksuaalisuuden jääminen vaikeasti määriteltäväksi. Englantilainen taidekoulurock on mielletty älylisemmäksi ja toisaalta miessukupuolta eri tavoin toistavaksi, kun taas amerikkalaisen rockin on mielletty toistavan normatiivista mieheyttä. Ollakseen menestyvä tuote pop-tähden pitää erottua, ja mieheyden esittäminen toisin on yksi erottautumisen keino. Seksuaalisuuden ja sukupuolen sekoittelu, viittaukset ja elementit ovat valintoja, jotka liittyvät osaksi taiteellista kokonaisuutta; sitä millaisena täh-

The Mods -yhtyettä käsittelevässä artikkelissa kirjoitettiin, että mod-pojkien sukupuolta oli mahdoton erottaa.

Kuva: Iskelmä 1965:4, 34.

ti haluaa esiintyä. Sukupuolen muunteleminen on viihdettä. (Hawkins 2009, 93–97, 106–119.)

Sukupuolta suhteessa lehdistöön ja populaarimusiikkiin on myös sivuttu monissa 1960-lukua käsittelevissä suomalaisissa tutkimuksissa. Esimerkiksi Janne Poikolainen (2013; 2015) on tutkinut musiikkifaniutta. Laura Saarenmaa (2010) on käsitellyt intiimin ja yksityisen, siis myös seksuaalisuuden ja sukupuolen, esittämistä populaarilehdistössä, ja Tuula Juvonen (2002) homoseksuaalisuutta koskevien käsitysten rakentumista lehdissä ja elokuvissa.

The Mods -yhtyeestä on kuitenkin vain vähän mainintoja tutkimuksessa. Maria Vesterinen (2004) on kirjoittanut yhtyeestä artikkelin musiikkitieteen harjoitustyönsä pohjalta. Yhtyettä käsitellään lyhyesti useammassa kotimaisessa rock- ja pop-musiikin historian tutkimuksessa (Bruun & al. 2004, 97; Kallioniemi 2000; Mäkelä 2011). Seppo Bruun, Jukka Lindfors, Santtu Luoto ja Markku Salo pitävät yhtyettä vain managerin tempauksena, jolla yhtyeen ympärille rakennettiin kohua. Vesterinen tuo esiin yhtyeen oman näkökulman haastatteleamalla yhty-

essä soittanutta Juhania. Vesterisen mukaan yhtyeen nuorten miesten näkökulmasta tässä artikkelissani analysoimani ulkonäkö oli sivuseikka; heille pääosassa olivat keikkailu ja musiikki. He kertovat siis antaneensa toiminnalleen toisenlaisia merkityksiä kuin tutkimukseni keskiössä oleva lehtikirjoittelu, jota heidän intentionsa eivät kuitenkaan määritelleet.

THE MODSIEN JULKISUUDEN LYHYT KAARI

1960-luvun puolivälin Suomessa kanssaihmissiään saattoi järkyttää melko pienillä teoilla: esimerkiksi pitkätukkaiset pojat eivät päässeet kahviloihin sisään, vaan heidän oli pakko viettää aikaa ulkona (Poikolainen 2013, 137). Baarissa ei saanut nauraa koväänisesti. Tansseihin ei päässyt farkuissa. Tanssipaikoissa ei ollut hämyistä vaan valoisaa. Myöskään tv-mainoksiin tai nuortenohjelmiin ei otettu ”epäsiistin näköisiä” nuoria, vaan aikuisilla oli valta päättää, millaisia nuorison edustajia mediassa näkyi. (Kortti 2003, 228.) 1960-luku oli vaurastumisen ja

kulutussyhteiskunnan vahvistumisen aikaa. Suomalainen yhteiskunta avautui uusille ilmiöille, kuten ulkomaiselle kulutuskulttuurille ja uudelle ulkonäkö- ja kulutuskeskeisemmälle miehyydelle. Tämä ilmeni myös pop-musiikissa ja siihen liittyvässä populaarikulttuurissa.

The Modsit olivat julkisuudessa vain melko lyhyen ajan. Keskeisimpänä aineistonani ovat yhtyeestä kirjoitetut artikkelit *Suosikki*-, *Iskelmä*- ja *Pop*-lehdissä helmi-lokakuussa 1965. Kaikki kolme ovat kuukausittain ilmestyviä nuorille suunnattuja musiikkilehtiä. 1961 perustettu *Suosikki* oli 1960-luvun puolivälissä jo löytänyt linjansa ja saavuttanut laajan levikin. *Suosikissa* käsiteltiin musiikin lisäksi muitakin nuoria kiinnostaviksi arvioituja aiheita, kuten elokuvia, julkkiksia ja muoti-ilmiöitä. Lehti myytiin 1960-luvun kuluessa useampaan kertaan, mutta 1965 sitä julkaisi Kustannuskeidas Oy, jonka keskeisiä julkaisuja oli miestenlehti *Jallu*. *Iskelmä* ja *Pop* olivat *Suosikkia* musiikkipainotteisempia. Levy-yhtiö Scandiaan kytköksissä ollut *Iskelmä* ilmestyi vuosina 1960–1967, ja siinä kirjoitettiin Scandian omien artistien lisäksi muustakin kotimaisesta musiikista ja tähdistä. Lehtimiesten kustantama *Pop*. *Kansainvälinen nuorten julkaisu* ilmestyi vain vajaan kahden vuoden ajan vuosina 1965–1966. (Leino-Kaukiainen 1999; Takkala & al. 1986.)

Ensimmäinen analysoimistani artikkeleista on ruotsalaisista modeista kertova *Suosikin* artikkeli ”Mods laumat (sic) tulevat” (*Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103). The Modsien sinkun julkaisun aikoihin huhtikuussa *Suosikki* ja *Iskelmä* lanseerasivat kuusankoskelaispojat Suomen ensimmäisenä modbändinä. *Suosikin* artikkelissa ”Vallankumoukselliset Kuusankoskelta” rakennetaan kohua yhtyeen ympärille (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105). *Iskelmä* kirjoitti The Modseista otsikolla ”Tämä on jo kaiken huippu”. Artikkelin mukaan tyylin takana on ajatus, että uuden tyylin edustaminen ensimmäisenä Suomessa on ”oiva mainosvaltti”. (*Iskelmä* 1965:4, 34–35.) Toukuussa *Suosikissa* kyseltiin ihmisiltä heidän mielipiteitään yhtyeestä (*Suosikki* 1965:5, 16–17). Kesäkuun *Pop*-lehdessä yhtyeestä julkaistiin tabloid-sivun kokoinen artikkeli (*Pop* 1965:2, 3). Elokuun *Iskelmä*ssä ilmestyi pakina ”Mods. Mods. Mods”. Pakinassa on sama pohja-ajatus kuin *Suosikin* helmikuuisessa artikkelissa: kummassakin tekstissä naamioidutaan

”modsiksi” ja mennään katsomaan millaista modklubilla olisi. Pakina kuitenkin on selkeämmin hahmotettavissa fiktioksi jo tekstityyppinsä vuoksi. (*Iskelmä* 1965:8, 6) The Modseista keskusteltiin lisäksi *Suosikin* lukijakirjepalstalla heinäkuussa (*Suosikki* 1965:7, 90–91) ja lokakuussa (*Suosikki* 1965:10, 90). Peilaan näitä artikkeleita tekeillä olevan väitöskirjani aineistona oleviin *Suosikin* artikkeleihin vuosilta 1961–1970.

Nuorten musiikkilehdistö nosti huomattavan määrän koulupoikien bändejä julkisuuteen, joka kuitenkin usein jäi lyhytaikaiseksi. Myös The Mods-yhtyeen pojat olivat oppikoululaisia. He olivat soitaneet yhdessä jo pari vuotta The Shouts-nimisinä. Tammikuussa 1965 The Shouts voitti paikallisen ohjelmatoimiston järjestämän kitarabändien mestaruuskilpailun. Tämän kaltaiset kilpailut olivat tärkeitä, elettiinhan aikaa ennen demonauhoja (Muikko 2001, 107). Idea nimen ja pukeutumistyylin muutoksesta oli ohjelmatoimiston omistajan, joka toimi yhtyeen managerina. Managerin kerrotaan lukeneen *Suosikista* (1965:2, 14–15, 102–103), että Ruotsissa oli lyönyt läpi mod-tyyli, johon kuului hurja vauhti, hullutteleva ja huomiota herättävä pukeutuminen sekä erityisesti se, että pitkätukkaiset miehet meikkasivat ja käyttivät naisten vaatteisiin kuuluviksi miellettyjä röyhelöitä ja pitsejä. Yhtyeen musiikkityyli ei tässä vaiheessa muuttunut; pojat soittivat jo valmiiksi ajankohtaista kitarapoppia. (Bruun & al. 2004, 97; Vesterinen 2004.)

Tyylinmuutos toikin yhtyeelle huomiota ja sitä kautta keikkoja. The Mods saavutti valtakunnallista julkisuutta. Yhtye vieraili *Me nuoret*-televisio-ohjelmassa helmikuun lopulla (*Iskelmä* 65:4, 34). Ohjelmassa he kertoivat haastattelijana toimineelle Lasse Liemolalle käyttävänsä huulipunaa ja kulmaväriä. The Modsien single äänitettiin maalis-huhtikuun vaihteessa. Tuon ajan levy-yhtiöissä oli tavanomaisista, että yleisön kiinnostuksen arvioimiseksi julkaistiin pienellä budjetilla tehtyjä yksittäisiä singlejä, joiden perusteella tehtiin päätelmiä yhtyeen menestymismahdollisuuksista, sillä yhtiöissä osattiin vain heikosti arvioida, millaista pop-musiikkia nuoremmat kuluttajat haluaisivat kuunnella. Toimintatapa oli tyyppillinen erityisesti The Modsien levyn julkaisulle melko perinteisenä ja iskelmäpainotteisena tunnetulle Fazerille. Jari Muikon mukaan

artistien julkisuuskuva, kuten ulkonäköä ja haastatteluja, ei 60-luvun alkupuolella vielä suunniteltu kovin tarkasti. Levy-yhtiöt olivat ylipäänsä alkaneet tarvita kokonaisia nuorten omia yhtyeitä vasta rautalankatyölin lyötyä läpi muutamaa vuotta aiemmin – sitä ennen levy-yhtiöt olivat hyödyntäneet omia ammattimuusikoista koostuvia studio-orkestereita (Muikku 2001, 96–109, 131, 136). Syksyyn mennessä julkisuus The Modsien ympärillä alkoi laantua. The Modsit levyttivät vielä syksyllä 1965, mutta levyä ei enää julkaistu (Vesterinen 2004). The Modsit säilyivät silti paikallisesti suosittuina ja jatkoivat keikkailua (Jalkanen & Kurkela 2003, 519).

1960-LUVUN PUOLIVÄLIN KULTTUURISIA MUUTOKSIA

1960-luvun kuluessa poikien ja nuorten miesten pukeutumiseen syntyi edellisiin vuosikymmeniin verrattuna uudenlaista kirjoa. 1960-luvun puolivälissä puku alkoi nopeassa tahdissa jäädä nuorten miesten pukeutumisessa muodollisten tilanteiden vaatteen, ja vuosikymmenelle tyypillinen värikylläinen estetiikka saattoi murtautua myös miesten pukeutumiseen. Pukeutumiseen vaikutti toisaalta tarjonta ja elintason nousu: vaatteisiin alkoi olla varaa ja valmisvaateteollisuus kehittyi. Miesten pukeutumisen muuttuminen oli osa laajempaa arjen ja tapakulttuurin murrosta. Epämuodollisuus ja -sovinnaisuus oli muodikasta, ja esimerkiksi alkoholinkäyttöön suhtauduttiin aiempaa vapaammin (Kolbe 1996, 281; Kuusi 2004).

Mod-tyylin nousu on yksi ilmentymismuoto tästä pukeutumisen merkityksen muuttumisesta. The Mods-yhtyeen julkisuus ajoittuu aikaan, jolloin modit olivat Ruotsissakin melko uusi ilmiö, sillä modikulttuuri muuttui näkyvämmäksi vasta kesällä 1965. Ruotsalaiset modit olivat pitkätukkaisia poppareita, joiden tyyli poikkesi hillitysti pukeutuneen brittimodin stereotypiasta: brittimodien ajatellaan tyypillisesti pukeutuneen esimerkiksi huolellisesti rääteltyihin pukuihin, kun taas Ruotsissa alaspäin levenevät housut ja vaaleanpunainen poolopaita olivat keväällä 1964 ehdoton mods-asuste. Vuonna 1965 ruotsalaiseen mod-tyyliin tulivat mukaan maihinnoitusutakit, ”Jeesus-sandaalit” ja rannekorut. Yhteistä sekä suomalaisille että britti- ja ruotsa-

laimodeille oli moderni ja kansainväliseen suuntautuva perusvire ja kiinnostus ulkonäköön, minkä aikalaiset saattoivat ymmärtää feminiiniseksi piirteeksi. (Cohen 2002 [1972]; Hawkins 2009, 158; Hedige 1976; Nilmander & Ahlborn 1998, 17.)

Popparit olivat Suomessa vastaavasti melko uusi ryhmä, jonka vastapuolena olivat perinteisempää nuorisokulttuuria edustavat rasvikset. Nimitys rasvis tulee poikien tai nuorten miesten ”rasvaletistä”, eli hiusrasvalla taaksepäin vedetystä kampauksesta. Rasvisten pukeutumisessa oli vaikutteita kansainvälisestä rockers-tyylistä. Monissa muissa länsimaissa oli jokin vastaavan tyyppinen jako, esimerkiksi mods – raggare Ruotsissa tai mods – rockers Britanniassa. *Suosikin* artikkelissa ”Vallankumoukselliset Kuusankoskelta” kerrotaan, että pop-Suomea valloittavat nyt modsit, eli yhtyeen edustama tyyli on tulossa pop-tyylin tilalle tai poppareiden tyyli on kehitymässä tähän suuntaan. (*Suosikki* 1965:4, 2-5, 105.)

Poppareita ja rasviksia käsitellään kahdessa nuorten ryhmä- tai jengikäyttäytymistä koskevassa aikalaistutkimuksessa 1960–1970-luvun vaihteesta (Helanko 1969; Vuori 1971). Rasvikset edustivat pidemmän jatkumon osaksi asettuvaa nuorisokulttuuria, johon kuului kovuus ja maskuliinisuus. Popparit miellettiin feminiinisemmiksi. Sekä Vuori että Helanko kuvaavat poppareiden hiuksia pitkiksi ja pukeutumista persoonalliseksi. Helangon mukaan rasvisten vaatteet eivät saaneet olla kirjavia, kuviollisia tai röyhelöisiä ”tyttömäisiä hepeneitä”, jollaisiksi siis rasvikset ymmärsivät poppareiden vaatteet. (Helanko 1969, 10–16; Vuori 1971, 103–104.)

Vuoren tutkimuksen mukaan poppareita oli eri taustoista, mutta rasvikset eivät juuri olleet oppikoululaisia (1971, 95, 103–104). Popparimieheyden kohtaamaa vastustusta voi siten ymmärtää koulutustason ja elämämpiirien eroiksi, joka realisoitui myös luokkaeroksi viimeistään popparien aikuisuudessa ja työelämään siirtyessä. Tässä suhteessa suomalaiset popparit erosivat siis esimerkiksi brittimodeista, jotka olivat rockersien tavoin usein työväenluokkaisia (Cohen 2002, 211).

Keväällä 1965, jolloin The Modsit herättivät huomiota, 60-luvun seksuaalisuus- ja sukupuoliroolikeskustelu oli vasta alkamassa julkisuudessa (Eskola 1968; Kolbe 1996, 227–231). Suomalaisissa viihdelehdissä käsiteltiin seksuaalisuutta 1960-luvun puoli-

välissä lähinnä kiertoilmauksin ja vihjaillen. Vaikka seksuaalisuudesta puhuttiin populaarijulkisuudessa vihjaillen, seksin ympärille rakentui kohuja tai skandaaleja. (Saarenmaa 2010, 35–36, 138–139.) Suorasukaiset seksuaalisuuden kuvaukset samoin kuin alastomuus yleistyivät lehdissä vasta 1960-luvun loppupuoliskolla erityisesti *Hymy*-lehden suosion myötä (Aho 2003, 219; Saarenmaa 2010, 183–185, 190). *Suosikissa* alettiin vihjailla seksuaalisuuteen liittyvistä asioista 1960-luvun puolivälissä. Toimituksellisessa aineistossa selkeä käänne eksplisiittisempään seksuaalisuuden esittämisen suuntaan tapahtui vuoden 1968 alkupuoliskolla. (Frisk 2008.) Yksittäisten henkilöiden homoseksuaalisuudesta ei juuri puhuttu vielä 1960-luvun puolivälin lehdissä, ellei tarkoituksena ollut tehdä skandaalimaisia paljastuksia, jotka saattoivat kohteet vaikeuksiin (Juvonen 2002, 97, 111) – olihan homoseksuaalisuus rikos vuoteen 1971 asti.

Sen sijaan sitä, millaista miesten ulkonäköä pidettiin sopivana, määriteltiin ja rajattiin *Suosikissa* suhteessa homoseksuaalisuuden ääneen lausumattomaan uhkaan. Homoseksuaalisten miesten ymmärtäminen feminiinisiksi on ollut yleinen länsimainen ajattelumalli (Halperin 1990), ja se toistuu myös tämän artikkelin aineistossa. Eräs keskeisimmistä poikien ulkonäköön liittyvistä vaaroista *Suosikissa* olikin juuri pojan muuttuminen liian feminiinisen näköiseksi. Vaikka homoseksuaalisuudesta lähinnä vihjailtiin modeja käsittelevissä artikkeleissa, vihjaukset eivät varmasti jääneet aikalaisille epäselviksi. Kari Kallioniemi (2000, 87) tulkitseekin, että The Modsien vaikutuksesta koko brittiläistyylistä musiikkia olisi pidetty suomalaisessa mediasa homoeroottisena ja sukupuolilla leikittävänä.

AJANMUKAISUUS EPÄMASKULIINISENA JA SUKUPUOLIERON KATOAMISEN UHKA

Modit nähtiin moderneina ja tulevaisuuteen suuntautuneina. Heihin liitettiin kansainvälisyys pikemmin kuin kotimaisuus. Samalla pitkät hiukset, röyhelöpaidat ja artikkelissa mod-tyyliin liitetty meikkaaminen assosioituivat feminiiniseksi. Niinpä mod-ilmio nähtiin ulkomailta Suomeen rantautuvana uhkana, että sukupuolten ulkonäkö samankaltaistuisi tulevaisuudessa edelleen, jos popparityyli jatkaisi kehittymistään. Nuorten miesten pukeutu-

misessa tapahtuva muutos oli äkinäinen, eivätkä aikalaiset tienneet, miten pitkälle se jatkuisi – jotkut kuvittelivat ehkä sukupuolieron olevan tyystin katoamassa. The Mods -yhtye ei suinkaan ollut vaate-, hius- tai musiikkityyliltään ainutlaatuinen, vaan vastaavasti pukeutuneita yhtyeitä oli muitakin (Bruun & al. 2004, 89). The Modseissa kohahdutti nimenomaan meikkaaminen. Kuusankoskelaisyhtyeestä kirjoitetuissa artikkeleissa (*Iskelmä* 1965:4, 34–35; *Pop* 1965:2, 3; *Suosikki* 1965:4, 2–5, 105) alkuperäinen esikuva, ruotsalainen mod-tyyli, oli karsiutunut ja muokkautunut kuin rikkinäinen puhelin-leikkissä. *Iskelmän* artikkelissa meikkaaminen määritteli ”modsismia” ja erotti sen aiemmista tyyleistä:

Modsismi merkitsi sitä, että myös pojat alkoivat somistaa itseään naisellisiin ehostusainein. Kun pitkä tukka oli muotia jo entuudestaan, muodostui ennen pitkää jonkinlainen ”kolmas sukupuoli”. Oli uhkarohkeata mennä arvallemaan, oliko makeupin takana tyttö vai poika! (*Iskelmä* 1965:4, 34–35.)

Musiikkilehdissä oli esitetty myös muiden bändien kohdalla, että uusia pitkähiuksisia pop-artisteja oli vaikea erottaa naisista (Poikolainen 2013, 138), ja sama väite esitettiin ”Mods laumat tulevat” -artikkelissa ruotsalaisista mod-pojista (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105). Kauhistelua kohdistui poikien ulkonäköön, vaikka modeissa oli myös tyttöjä, joiden ulkonäkö kavensi yhtä lailla sukupuolieroa ja vaikeutti tyttöjen ja poikien erottamista toisistaan. Joitakin vuosikymmeniä aiemmin sekä tyttöjen housujen käyttö (Turunen 2011, 330) että melko lyhyet hiukset (Söderberg 2001, 55) oli koettu provosoivina, voimakkaan maskuliinisina piirteinä ja niihin oli liitetty vastaava uhkakuva sukupuolten sekoittumisesta.

Millä ihmeellä he pystyivät erottamaan tytöt ja pojat toisistaan, ellei arvoisa lady satu olemaan hieman kurvikkaampaa tekoa, sillä melkein kaikki tytöt käyttävät pitkiä housuja ja tukka on täysin samanlainen. (*Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103.)

Eronteon velvoite on teksteissä pojilla, jotka eivät saa tyyllisesti lähestyä tyttöjä. Esimerkiksi muusikko Kari Kuvvan pakinassa ”kammottavan näköinen vaaleaverikkö”, ”naishirviö” osoittautuu kertojan

miespuoliseksi ystäväksi, joka on kokenut mod-herätyksen (*Iskelmä* 1965:8, 6). Tässä näkyy, että maskuliinisuus ja feminiinisyys ymmärrettiin määrällisinä, ja dikotomia oli pakottava: maskuliinisuuden väheneminen tarkoitti feminiinisuuden lisääntymistä, ei esimerkiksi sukupuolettomuuden tai lapsenomaisuuden lisääntymistä miehen tai pojan olemuksessa. Urban Nilmanderin ja Kenneth Ahlbornin ruotsalaisessa modeja käsittelevässä kirjassa *Mods. Stockholm 1964–1967* (1998) on paljon valokuvia, ja toden totta: joidenkin kuvien nuorten sukupuolta ei ole helppo määrittellä. He ovat kovin lapsenkasvoisia ja -vartaloisia, eivätkä heidän vaatteensa tai hiuksensa välttämättä helpota määrittelemistä, toisin kuin esimerkiksi Annamari Vänskan tarkastelemissa mainoskuvien lapsilla, joiden lapsenomaisuus on sukupuolitetua (Vänskä 2012). Nilmanderin ja Ahlbornin (1998, 15–17, 24) mukaan modien ydinikäluokat olivat 1965 vasta 12–15-vuotiaita. Eräänä modien tai suomalaisten popparien uudenlaisena piirteenä voisikin pitää suhtautumista aikuisen miehyyteen: aikuisen maskuliinista olemusta ei edes tavoiteltu, vaan ihanne oli poikamainen. Modit kuvataan silti *Suosikissa* ”mods-urhoina”, omituisen feminiinisinä aikuisina miehinä.

Laajemminkin suhtautuminen poikien muodikkuuteen oli jännitteistä tarkastelemissani 1960-luvun *Suosikeissa*. Ajanmukaisuus esitetään tärkeänä ja tavoiteltavana, mutta samalla liiallinen huomion kiinnittäminen ulkonäköön saattoi kyseenalaistaa pojan tai nuoren miehen maskuliinisuuden. Miehen tai pojan ei tullut olla liian laittamaton, jottei ollut vanhanaikainen, mutta liian laitettu tai huoliteltu mies oli epämaskuliininen ja feminiininen. (Frisk 2008.) *Suosikissa* vakuuteltiin, että pojan oli hyväksyttävää eikä ”lainkaan niin hassua” kiinnittää huomiota pukeutumiseensa, sillä se miellyttäisi tyttöjä: ”Uhraat muutaman minuutin ulkoasusi tarkastamiseen olematta kuitenkaan mikään muotileijona keppeineen ja krokotiilinnahkakenkineen. Muista, että tytöt pitävät hyvinpukeutuneista pojista!” (*Suosikki* 1963:6, 16–17.)

Ääripäässä sukupuolia ei enää erota toisistaan, jos miehet ovat liian laittautuneita: ”Mods-rustinki tekee kaverit usein ’liian hyvän näköisiksi’, joten joskus on vaikea erottaa heidän sukupuoltaan.” (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105). Monet piirteistä, jotka miellet-

tiin moderneiksi ja liitettiin uudenaikaisuuteen ja ihailtuun ulkomaiseen kulutuskulttuuriin, assosioitiin epäsuorasti homoseksuaalisuuteen. Sopivan kapinallinen mieheys ei voinut antaa mielikuvaa homoseksuaalisuudesta. ”Mitä mieltä olet Modseista” -artikkelissa haastatellut henkilöt suhtautuvat toisaalta muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta poikien meikkaamiseen hyväksyvästi tai välinpitämättömästi useammin kuin yhtyettä käsittelevien artikkeleiden lietsoman kohun pohjalta voisi olettaa (*Suosikki* 1965:5, 16–17).

Poikien pitkillä hiuksilla oli sekä kapinallisuuden että feminiinisuuden merkityksiä. Suurin kiistely pitkistä tukasta käytiin kuitenkin nykyajasta katsoen melko siististä ja lyhyestä Beatles-tukasta (ks. myös Poikolainen 2013, 137). Vuonna 1963 *Suosikissa* esitettiin, että hiukset piti leikata siististi (*Suosikki* 1963:10, 12). Jo vuotta myöhemmin *Suosikki* kuitenkin puolusti poikia, joiden pitkät hiukset herättivät vastustusta aikuisissa. Silti vielä 1964 pojan hiusten saatettiin nuortenlehdessäkin esittää olevan sopimattoman pitkät. Kotimaiset artistit kerovat toisaalta, että heidän koulussaan ”vallitse patavanhoillinen ja ymmärtämätön henki”, kun oppikoululaiset määrätään leikkaamaan hiuksensa lyhemmiksi, mutta toisaalta samat pojat toteavat, että Beatleseilla on kuitenkin heidänkin mielestään liian pitkä tukka (*Suosikki* 1964:6, 20–21). Monissa 60-luvun puolivälin pop-yhtyeistä kirjoitetuissa artikkeleissa käsitellään oppikoulujen opettajien suhtautumista pitkiin hiuksiin (esim. *Pop* 1965:2, 3). Vuonna 1964 Beatlesien esitettiin olevan korvan päälle ylettyvine ”pitkine hiuksineen” niin feminiinisiä, että tytöt samastuivat näihin itsensä kaltaisiin tähtiin (*Suosikki* 1964:11, 69). 1960-luvun lopulla The Modsien hiukset eivät enää olisi olleet kapinallisen pitkät (vrt. esim. *Suosikki* 1969:8, 58–59, 61). Pitkistä hiuksista käyty keskustelu liittyy siis melko lyhyeen ajanjaksoon 1960-luvun puolessa välissä, ja The Modsien julkisuus ajoittuu tuolle periodille.

KANSAINVÄLISYYS, UUDENAIKAISUUS JA RUOTSI

”Mods laumat tulevat”-artikkelissa toistuu olemassa ollut merkitysrakenne, jossa ruotsalaisten katsottiin menneen liian pitkälle. Lehdessä toivottiin kau-

histellen, ettei mod-ilmio koskaan saavu Suomeen:

Ruotsalaiset ovat seonneet lopullisesti! – – *Suosikki* yleensä hyväksyy paljon, mutta nyt mekin tyydymme vain nikottelemaan hiljaa ja pelkäämme: koska modsit tulevat Suomeen? Mutta luulemme, että ruotsalaistyöt ryntäävätkin poikien sijasta Suomeen. Katsos he tahtovat nähdä miehiä. (*Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103.)

Oli tavallista, että populaarikulttuurin ja -musiikin ilmiöt tulivat Suomeen Ruotsin kautta, ja suhde edelläkävijämaahan Ruotsiin ja ruotsalaisuuteen oli siksi väliin kateellisen ihaileva, välillä kauhisteleva (Mäkelä 2007, 111). ”Mods laumata tulevat” -artikkeli ilmaisee jonkinlaista oletamaa nuorten yhtenäiskulttuurista: kaikkien lukijoiden oletetaan kauhistelevan ruotsalaisia mod-nuoria. Artikkelissa arveltiin, että ruotsalaiset mod-pojat eivät enää olisi heteroseksuaalisesti puoleensavetäviä, toisin kuin suomalaiset pojat. (*Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103.) Homoseksuaalisuuden ja ruotsalaisuuden assosioiminen yhteen oli vanhaa perua, ja sen pohjana oli Ruotsin sallivampi homoseksuaalisuuslainsäädäntö ja yhteiskunnallinen ilmapiiri. Ruotsalasiin liitettiin usein populaarikulttuurissa, myös musiikkilehtien artikkeleissa, kaikenlaisia paheellisuuksia, kuten seksuaalielämän perverssyyksi. (Juvonen 2002; Poikolainen 2013, 137.)

Modernina ja kansainvälisenä, mutta samalla epämaskuliinisena näyttäytyvän ruotsalaismieheyden rinnalla suomalainen mieheys oli vanhanaikaista ja kömpelöä, mutta varman maskuliinista. *Suosikin* stereotypia suomalaisesta pojasta ei ollut erityisen imarteleva: silloin kun lehdessä kiinnitettiin huomiota juuri pojan kansallisuuteen, suomalaisten poikien esitettiin olevan kansainvälisen vastakohtana pahanhajuisia, tanssivan huonosti, olevan epäromanttisia, mutta joka tapauksessa rehelliisiä ja erehtymättömän maskuliinisia. (Frisk 2008.) Kuva on hyvin samankaltainen kuin Maija Urponen kuvaama stereotypia suomalaisesta mieheydestä kansainvälisen mieheyden vastakohtana 1950-luvulla (Urponen 2010).

Janne Poikolainen on analysoinut tangoa kuuntelevien nuorten ja poppareiden käsityksiä toisistaan. Poikolainen toteaa, että popparit yhdistettiin

uudenaikaisuuteen ja kulutuskulttuuriin kytkeytyvään kansainväliseen populaarikulttuuriin. Popparit puolestaan liittivät tangokansaansa – joista monet olivat rasviksia – kömpelön muodollisuuden, konservatiivisuuden, jäykät sukupuolinnormit, hienhajan ja takapajuksen suomalaisuuden. (Poikolainen 2013; 2015.) Stereotypiat tangon kuuntelijoista olivat siis samanlaisia kuin stereotypiat suomalaisista ylipäänsä – ja kääntäen, popparit miellettiin vähemmän suomalaisiksi. Poppareiden ymmärtämisessä kansainvälisyyttä tavoittelevina ja modernina oli kyse yhtäältä kaupunkilaisuuden mieltämisestä kansainväliseksi, siinä missä maalaisuuteen puolestaan liitettiin kansalliseen assosioituvia merkityksiä. Musiikkilehtien esittelemät lukiolaispoikien yhtyeet olivat tyypillisesti Helsingistä, ja muutenkin *Suosikki* rakensi kuvaa Helsingistä muuta maata enemmän ajan tasalla olevana. Onkin kiinnostavaa, että juuri pienestä teollisuusvaltaisesta kymenlaaksoisesta kaupungista kotoisin olevat pojat päätyivät keikkailemaan pitkin Suomea kaupunkilaismieheyden edustajina. Toisaalta sitä, että poppareiden näkökulmasta rasviksilla oli huono maku, voi tarkastella myös luokan näkökulmasta: popparit ja rasvikset tekivät mieheyden ihanteiden avulla luokkaan liittyviä erotteluja (Poikolainen 2013, 143–144; 2015, 214). Aikaisemman kaltainen maskuliininen mieheys ei kiehtonut poppareita, koska he yhdistivät sen negatiivisiin merkityksenantoihin. Heidän näkökulmastaan kansainvälisyys ja uudenaikaisuus olivat tavoiteltavia mieheyden ominaisuuksia ja liiallinen maskuliinisuus assosioitui pikemminkin haisevaksi, vanhanaikaiseksi ja tyyliättömäksi. Heidän mieheydensä muodostui risteävänä muiden identiteetin rakennusaineiden, kuten luokan kanssa (Butler 2006, 50).

MIESFEMINIINISYYS PARODIANA

Ruotsalasiin mod-poikiin suhtaudutaan *Suosikissa* irvailen, mutta heidän omaan suuhunsa taas kirjoitettiin puheenvuoroja, joissa he katsoivat että heidän mieheydelleen naureskelevien ”vastustajien” omaksumat mieheyden ideaalit vaativat sellaisia maskuliiniseksi miellettyjä toimintatapoja, jotka eivät olleet heidän mielestään enää ajan tasalla. Syntyy vaikutelma tietoisesta ja itsevalitusta uuden-

laisesta mieheydestä, kapinoinnista ulkonäön feminiinisillä elementeillä. Samalla pojat ottavat aktiivisesti kantaa mieheyden rajojen asettamiseen liittyvään keskusteluun. Ruotsalaispojat ilmoittivat: "Vastustajamme ovat kai sitä mieltä, että jokainen kunnan mies haisee hevosen hielle ja käyttää millin pystytukkaa." (*Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103.) Tämä vertautuu kiinnostavasti Butlerin käsitykseen tarkoituksellisesta toisin toistamisesta sukupuolen muuttamisen välineinä. Ruotsalaispoikien voi ajatella leikittelyllään kyseenalaistavan normatiivisen, heteroseksuaalisen mieheyden rajoja ja samalla väljentävän sukupuolen raameja.

The Mods -yhtyeikin esitti tekevänsä mieheyttä toisin, ja he käyttivät tuttuja kielikuvia millin siilistä ja hevosen hien hajusta vastakohtana edustamalleen mieheydelle (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105). Butler käyttää ristiinpukeutumista esimerkkinä sukupuoliparodiasta. Butlerin mukaan parodia voi ravistella binääristä sukupuolijakoa, jos se paljastaa luonnollistettujen tai essentialisoitujen sukupuolten rakentuneen luonteen. Parodia ei kuitenkaan aina ole kumouksellista sinänsä, kirjoittaa Butler. Parodia voi lujittaa eroa luonnolliseksi ymmärretyn ja kuvitteellisenä nähdyn välillä, jolloin marginaalinen näyttää epäluonnolliselta. Sukupuoliesityksen pitäisi myös paljastaa, että sukupuolet, jotka näyttäytyvät syynä sukupuolen ilmaisuille, eivät olekaan perusta, vaan rakentuvat toistotekojen seurauksena. Toistotekojen epäjatkuvuudet paljastavat sukupuolitetun minuuden "aikaan sidotun ja kontingentin perustatomuuden". (Butler 2006, 236.) Toisin toistaminen voi olla tahatonta, tai toisaalta performanssi. Koska Butlerin mukaan ei ole mitään minuutta, josta sukupuoli kumpuaisi, ei ole myöskään olemassa todennukaisia ja valheellisia sukupuolen toteutuksia. (Butler 2006, 230–236, 242–243; Lloyd 1999, 198.)

Väljensivätkö The Modsit mieheyden normeja, vai olivatko he vain karnevalistinen esitys, joka pikemminkin vahvistaa valtarakenteita ja olemassa olevia tapoja liittämään mieheys ja maskuliinisuus yhteen ja korostaa toisenlaisen mieheyden mahdollisuutta? The Modsit eivät käyttäneet meikkiä koulussa tai vapaa-ajalla, vaan kosmetiikan käyttö liittyi esiintymis- ja kuvaustilanteisiin, joten The Modsiensa meikkaamista voi rinnastaa aiempiin meikattuihin miesesiintyjiin. Yleisö tulkitsi pitkin Suomea keik-

kailevia meikkaavia nuoria miehiä omasta merkityskehikostaan käsin, jossa lähin vastaavuus saattoi olla naisiksi pukeutuneet miehet elokuvissa tai samoilla järjestöaloilla pidettyjen iltamien ohjelmanumerona (Pesola 1996). Näissäkin tapauksissa oletettu viihdyttävyyden perustui miesesiintyjän hulkuriseen feminiinisyteen. Tanssilavalla keikkailuvia kummajaisia toljottavan yleisön näkökulmasta mod-mieheys voi muistuttaa enemmän ristiinpukeutumishjelmanumeroa kuin mieheyden rajojen uudelleenmäärittelyä arjessa. Joidenkin nuorten mielestä koko yhtye oli typerä temppu, ja *Suosikki*-kin leimasi lopulta yhtyeen epäuskottavaksi (ks. *Suosikki* 1965:10, 90). Toisaalta yhtyeellä oli oikeita faneja, joiden näkökulmasta The Modsit tuottivat mieheyttä toisin. Lehtien monimerkityksiset tekstit tarjosivat aineksia kumppaankin tulkintaan.

SUKUPOOLESTA EREHTYMINEN

Suosikin artikkelissa The Modsin pojat naureskelevat ihastuneille "isäntämiehille", jotka eivät ymmärrä erehtyneensä artistien sukupuolesta: "Isäntämies hyllyi tiskin ääreen ja tilasi 'pitkälle neidille' pullon coca-colaa. Pekka oli vaivautunut, mutta pilassa mukana ja heilutti kättään tyypille, kuten Jack Lemmon elokuvassa 'Piukat paikat'." (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105.) Väärintunnistaminen on teemana muutamassa muussakin modeja käsittelevässä artikkelissa. Mistä niissä on kyse?

Tekstit mahdollistavat erilaisia tulkintoja naisista sukupuolesta erehtymisistä ja miesten välisistä ihastumisista. On mahdollista, että meikkaava mies oli niin käsittämätön ajatus, että pojat todella tunnustettiin naisiksi. The Modsit puolestaan esitetään isäntämiehen vastakohtana, nokkelina poikina, jotka osasivat myös hyödyntää erehtymistä: pojat olivat päässeet baariin, jossa ei suvaita pitkätukkaisia poikia asiakkaina. Väärintunnistamisen kuvaukset muistuttavat aiempien vuosikymmenten elokuvien ristiinpukeutumis- ja erehtymistematiikkaa. Bändin komppikitaristi-laulaja on vaivautunut saamastaan huomiosta, mutta suhtautuu tilanteeseen pilailumielellä, millä tuetaan tulkintaa poikien heteroseksuaalisuudesta. Tilannetta verrataan *Piukat paikat*-elokuvaan (*Some Like It Hot*, 1959), jossa miesmuusikot pestautuvat naisyh-

tyeseen naisiksi pukeutuneina. Elokuvasa toisella näistä naiseksi pukeutuneista miehistä on sitkeä miespuolinen ihailija. Juvonen käsittelee samanlaisia sukupuolesta erehtymisen teemoja kotimaisissa elokuvissa: ristiinpukeutuneen hahmon flirttailun voi nähdä sekä homo- että heteroseksuaalisena (Juvonen 2002, 123–124).

Bodies That Matter-kirjassa Judith Butler tarkentaa kuvaustaan ei-kumouksellisesta parodiasta, joka pikemminkin vahvistaa kuin horjuttaa valtarakenteita. Butlerin mukaan heteroseksuaalinen kulttuuri tuottaa itselleen ristiinpukeutumismahdollisista homoseksuaalisista seurauksista, mutta seuraukset saadaan kuitenkin estettyä. Elokuvat toistavat paniikinomaista suhdetta homoseksuaalisuuteen. Butler mainitsee *Piukat paikat* -elokuvan yhtenä esimerkkinä ei-kumouksellisesta parodiasta. (Butler 1993, 126, 231–233; Lloyd 2007, 66–68; Salih 2002, 66–67, 96.) Toisin kuin Jack Lemmonin *Piukoissa paikoissa*, *The Modsit* eivät kuitenkaan esitä olevansa valepuvussa, jonka takana heillä olisi jokin muu ilmiö.

Vaikka yhtye tuomittiinkin myöhemmin *Suosikissa* epäuskottavaksi, heidän ei väitetä naamioituvan. He vain esittävät hiukan toisenlaisia heteroseksuaalista mieheyttä, eivätkä he tekstissä esimerkiksi kiirehdi kauhistellen pesemään meikkejä tai vaihtamaan vaatteita, vaikka vaivautuisivatkin heille tarjotuista kukista ja coca-colasta. Sen sijaan he ilmoittavat, että ei ole aina helppoa olla edelläkävijä. Artikkeleissa toisaalta vihjaillaan homoseksuaalisuuteen liittyvillä teemoilla, toisaalta poikien suuhun kirjoitetaan ilmauksia, joilla he pyrkivät vahvistamaan tulkintaa omasta heteroseksuaalisuudestaan.

Paikoin artikkelit tarjoavat ainesta tulkita, että erehdys koski sukupuolen sijasta seksuaalista suuntautumista: tekstejä voisi lukea myös siten, että miehet eivät luulleet yhtyeen poikia naisiksi vaan poikien ulkonäköä homoseksuaalisen alakulttuurin koodiksi. Sekä artikkelissa ruotsalaisista modeista että *The Modseista* kertovissa *Suosikin* ja *Iskelmän* artikkeleissa arveltiin, etteivät tytöt enää ole kiinnostuneita näin feminiinistä pojista. Sen sijaan liian kauniista artistista kiinnostuvat toiset miehet:

Yhtyeen kuopus on lempinimeltään ”Hilkka”. – – Hän on yhtyeen soolokitaristi ja ehkäpä paras katseenvangitsija, todellinen kaunotar. Hänellä lieneekin edessään sama kohtalo kuin *The Renegadesin* suosituilla Kim Brownilla, joka on saanut monen miespuolisenkin katsojan ihastumaan itseensä. (*Iskelmä* 1965:4, 35.)

Väärintunnistaminen voi olla myös homoseksuaalisen ihastumisen valesu. Tällöin tilanteen esittäminen sukupuolesta erehtymisenä voi tulkita jonkinlaiseksi heteropelastukseksi: tytöksi naamioituneeseen poikaan ihastuminen naamioituneeseen homoseksuaaliseen lähestymiselle heteroseksuaaliseksi (ks. Juvonen 2002, 123–124). 1940–1950-luvun homokulttuurissa oli tavallista käyttää lempiniminä naisten nimiä (Suhonen 2007, 56), mikä sekin voisi osaltaan selittää seksuaalisesta suuntautumisesta erehtymistä. Toisaalta esiintymismekkeihin sonnustautuneet yhtyeen jäsenet voi käsittää roolihahmoina. Miehen ihastuminen roolihahmoon, jonka ymmärtää naiseksi, ei välttämättä kerro homoseksuaalisuudesta, vaikka tietäisikin, että roolin esittäjä on mies.

Erehtymisen esittäminen voi myös olla teko, jolla valvotaan normatiivisen sukupuolen rajoja ja ojennetaan tai rangaistaan normien rajojen ylittämistä. On syytä kysyä, ovatko kaikki miestenvälisiä seksuaalisia lähestymisiä muistuttavat teot lainkaan homoseksuaalisuuden ilmauksia, ja milloin ne ovat ensisijaisesti teon kohteena olevan henkilön tai hänen edustamansa mieheyden paikalleen asettamista mieheyden hierarkiassa pilkan, häirinnän tai äärimmillään väkivallan keinoin. Väärinlaiseksi koettu mieheys oli myös vaarallista: *The Mods* -yhtyeen jäsenet kertovat haastattelussa, että heidän on keikoilla joskus uhattu hakatakin (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105). Urban Nilmander ja Kenneth Ahlborn (1998, 5) kuvaavat vanhempien ja muiden aikuisten suhtautumista modeihin ojentamisen haluksi: epämiehekkäät otsatukkaa alaspäin kampaavat mod-murrosikäiset herättivät vanhemmissa lähinnä epätoivoa ja homofobista tytöksi syytelyä.

Ruotsalaisia mod-poikia käsittelevässä artikkelissa kirjoittaja esittää hakeneensa vahingossa poikaa tanssimaan, koska luuli tätä naiseksi. Seuraavaksi kuitenkin kerrotaan, että Tukholmassa on ollut ”mellakoita tavallisten nuorten haettua pilai-

lumielessä tanssiin Mods-urhoja ja nimitettyä heitä neideiksi”. (*Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103.) Erehtymistarinat tulisikin ehkä tulkita ensisijaisesti modmiesten nolaamisena ja hämmästelynä, jolla vahvistettiin perinteisempää mieheyttä. Perinteistä mieheyttä edustavat taas kuvattiin ”tavallisina”, oikeanlaisina, nuorina miehinä.

NAURETTAVA TULEVAISUUDEN MIES

Kun ruumiiseen ja ulkonäköön liittyvien kulutus- tuotteiden kulutuksen volyyymi kasvoi erityisesti vaatteiden suhteellisen halpenemisen ja miehille suunnattujen hygieniatuotteiden markkinoille tulon myötä, tästä seurasi aikalaistenkin huomaimia, melko nopeassa tahdissa tapahtuvia muutoksia mieheyden normeissa. Urbaaniin kulutusyhteiskuntaan kuulumisen merkit miellettiin epämaskuliiniksi. 1960-luvun lopulla monet nuoret miehet alkoivat silti pukeutua aiempaa feminiinisemmin. Jossain mielessä uskomus, että sukupuoliero oli tulevaisuudessa kapenemassa, ei siis osoittautunut aivan vääräksi. 1960-luvun puolivälin mod-keskustelu käsitteli kuitenkin yksinomaan miesten ulkonäköä – modien ei esitetä muuten käyttäytyvän erityisen feminiinisesti. Muutamaa vuotta myöhemmin poppareiden mieheys tunnistettiin sisällöllisestikin toisenlaiseksi: poppareita 1960-luvun lopulla tutkinut Lea Vuori (1971, 95, 103–104, 110) esitti, ettei miehekkyyks-käsite sopinut poppari-poikiin, koska popparikulttuurissa ei arvostettu pojan fyysistä voimaa, alatyylisiä puhetta tai tunteiden hillitsemistä idealismieheyden merkkeinä.

Tässä artikkelissa olen tarkastellut Mods-ilmiötä käsitelleitä nuorten musiikkilehtien artikkeleita. Niissä kerrotaan, että kyseessä on seuraava nuorisokulttuurityyli, joka olisi pian lyömässä läpi. The Modsien julkisuuskuvan voikin tulkita karrikoiduksi modernisaatiokauhuskenaarioksi suomalaisen mieheyden tulevaisuudesta. Vaikka on ilmeistä, että yhtyeen julkisuus perustui pitkälti sen sensaatioarvoon – siis normit ylittävän sukupuolen esityksen kaupalliseen hyödyntämiseen – The Mods -yhtyeitä ei kuitenkaan myyty huumorina toisin kuin aiempien vuosikymmenten iltamaviihdyttäjiä. Yhtyeen jäsenet eivät myöskään olleet pukeutuneet naisiksi, vaan uuden aikakauden miehiksi.

Yhtyeeseen kanavoitui tarvetta tehdä naurun-alaiseksi ulkomaalaisvaikutteisen populaari- tai nuorisokulttuurin uudenlaista mieheyttä, joka nähtiin vieraana ja ehkä uhkaavanakin. ”Mitäs ulkomaan eläviä te oikein luulette olevanne?”, tivasi joku vihamielisesti The Mods -yhtyeen pojilta (*Suosikki* 1965:4, 2–5, 105). Artikkeleista voi lukea mieheyden normien rajojen valvomista ja paikalleen asettamisia mieheyden hierarkiassa: joko erilaisesta mieheydestä tehdään tarkoituksellisesti pilkkua, tai sen mahdottomuutta ja outoutta korostetaan kertomuksilla ”erehtyneistä” ja ihastuneista miehistä. Miesmuusikoiden meikkaaminen esiintymistä varten tuntui 1960-luvun puolivälissä niin älyttömältä, että sitä verrattiin partaansa ajaviin naisiin (*Suosikki* 1965:7, 90–91). Miesten meikkaaminen herätti huomiota lehdissä aikana, jolloin ilmiö oli vielä äärimmäisen marginaalinen ja vaikeasti käsitteellistettävä. Kun kysymys meikkaavista miesartisteista olisi ollut laajemmassa mitassa ajankohtainen, glamrockin myötä 1970-luvulla, se ei enää yksinään riittänyt mediahuomion herättämiseen.

Tarkastelemisani musiikkilehtien artikkeleissa modit jakavat juttujen kirjoittajien kanssa ymmärryksen siitä, mikä on maskuliinista, mutta eivät ole yksimielisiä kirjoittajien kanssa siitä, onko tällainen maskuliinisuus tavoiteltavaa tai tärkeää. Kun maskuliiniksi ymmärretyt ominaisuudet assosioituivat epämoderneiksi, osa nuorista ei halunnut identifioitua niihin, vaan valitsi erottautua niistä moderneiksi, kansainvälisiksi ja kaupunkilaisiksi miellettyillä feminiinisillä merkityksillä. Mieheyden ihanne, johon sisältyi feminiinisiä elementtejä, oli luokkaan kytkettyvän eronteon väline.

Toistettiinko The Modsien julkisuuskuvassa mieheyttä uusilla tavoilla? Tulkitsen jollain tasolla näin tapahtuneen. The Mods-yhtye oli esiintyessään pikemminkin sukupuolihämmästelyn kohde, ei niinkään sukupuoliparodiaa. Sikäli kun heidän nähtiin parodioivan popparipoikia, parodiaa tuskin koettiin erityisen kumoukselliseksi. Musiikkilehtien kirjoittelu The Modsien mieheydestä vastaa paikoin Butlerin kuvausta normeja kyseenalaistamattomasta parodiasta: Butlerin (1993) mukaan heteroseksuaalisen valtakulttuurin itselleen tuottamassa parodiassa kauhistellaan homoseksuaalisen ihastumisen mahdollisuutta ja suljetaan se pois. Pai-

koin teksteissä esitetään normatiivisen sukupuolen ulkopuolelle asettuva miesfeminiinisyys inhoa herättävänä tai naurettavana. Kun The Modsit itse päästetään ääneen, he kuitenkin esittävät, että ongelma on niiden, jotka eivät vielä ymmärrä uutta tyyliä. Samanaikaisesti pelkkä esiintyminen julkisuudessa meikattuna tyrmistytti monia. Vaikka The Modsin suuhun laitetut lausahdukset haisevista tosimiehistä olivat kierrätettyjä, heidän julkisuutensa horjutti heteroseksuaalisen mieheyden normeja

tuottamalla hämmennystä. Normatiivinen heteroseksuaalinen mieheys muuttui 1960-luvulla huolimatta vastustuksesta, jota musiikkilehtien artikkeleissa esitettiin.

VTM Matleena Frisk on tohtorikoulutettava Helsingin yliopiston talous- ja sosiaalhistorian oppiaineessa. matleena.frisk@helsinki.fi

ALKUPERÄISLÄHTEET

Hämäläinen, Jyrki (1965) Vallankumoukselliset Kuusankoskelta. *Suosikki* 1965:4, 2–5, 105.

Iskelmä 1965:4, 34–35: Tämä on jo kaiken huippu.

Kuuva, Kari (1965) Kari Kuuva piirtää ja pakinoi: Mods. Mods. *Iskelmä* 1965:8, 6.

Miettine, Mimulie (1965) Kuusankoskelaiskuuntalot. *Pop* 1965:2, 3.

Strömbacka, Olof (1965) Mods laumat tulevat. *Suosikki* 1965:2, 14–15, 102–103.

Suosikki 1965:5, 16–17: Mitä mieltä olet Modseista.

Suosikki 1963:6, 16–17: Sinä tiedät että pojat eivät mielellään ota ohjeita vastaan tyttöjen taholta, siis: Nau-laa hänet lattiaan ja kerro sitten hänelle kuinka täytyy pukeutua.

Suosikki 1964:6, 20–21: Opettajat eivät elä aikansa tahiin: suosittelevat Caylle ja muille beatleille sentin pystytukkaa.

Suosikki 1965:7, 90–91: Kirjoittakaa Jammulle.

Suosikki 1969:8, 58–59, 61: Elokuun Jammu korjaa kovaa satoa! Eläköön karvapääkuninkaat! (voittajalla yli puolen metrin hiukset)

Suosikki 1963:10, 12: Löytäkää hänen heikko kohtansa suudellesanne.

Suosikki 1965:10, 90: Kirjoittakaa Jammulle.

Suosikki 1964:11, 69: Lääkärinlausunto: Yhtyeen psykologinen tausta.

KIRJALLISUUS

Aalto, Ilana (2012) *Isyyden aika. Historia, sukupuoli ja valta 1990-luvun isyyskeskusteluissa*. Jyväskylän yliopisto.

Aho, Marko (2003) Hymylehti ja uusi sensaatiojournalismi (eli kuinka unohdettu kansa löysi seksin). Teoksessa Peltonen, Matti, Kurkela, Vesa & Heinonen, Visa (toim.): *Arkinen kumous. Suomalaisen 60-luvun toinen kuva*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 316–339.

Bruun, Seppo, Lindfors, Jukka, Luoto, Santtu & Salo, Markku (2004 [1998]) *Jee jee jee. Suomalaisen rockin historia*. Helsinki: WSOY

Butler, Judith (2006) *Hankala sukupuoli, Feminismi ja*

identiteetin kumous. Helsinki: Gaudeamus. Suom. Tuija Pulkkinen & Leena-Maija Rossi.

Butler, Judith (1993) *Bodies That Matter. On the Discursive Limits of "Sex"*. New York & London: Routledge.

Cohen, Stanley (2002 [1972]) *Folk Devils and Moral Panics. The Creation of the Mods and Rockers*. Oxford: Blackwell.

Connell, R. W. (2005 [1995]): *Masculinities*. Cambridge: Polity Press.

Eskola, Katarina (1968) Sukupuoliroolikeskustelu Suomessa. Teoksessa Eskola, Katarina (toim.): *Miesten maailman nurjat lait*. Helsinki: Tammi, 11–37.

- Francis, Martin (2002) The Domestication of the Male? Recent Research on Nineteenth- and Twentieth-Century British Masculinity. *The Historical Journal* 45:3, 637–652.
- Frisk, Matleena (2008) *Tytöt ja pojat 1960-luvun valistusoppaissa ja kaupallisissa nuortenlehdessä: Sukupuolidiskurssien muutoksia*. Pro gradu -tutkielma. Helsinki: Helsingin yliopisto, Talous- ja sosiaalhistoria.
- Halberstam, Judith (Jack) (1998) *Female masculinity*. Durham: Duke University Press.
- Halperin, David (1990) *One Hundred Years of Homosexuality*. New York: Routledge.
- Hawkins, Stan (2009) *The British Pop Dandy. Masculinity, Popular Music and Culture*. Farnham: Ashgate.
- Hebdige, Dick (1982 [1976]) The Meaning of mod. Teoksessa Hall, Stuart & Jefferson, Tony (toim.): *Resistance Through Rituals. Youth Subcultures in Post-war Britain*. London: Hutchinson, 87–96.
- Helanko, Rafael (1969) *Eräistä varttuneen nuorison käyttäytymismuodoista Turussa 1960-luvulla*. Turun yliopiston sosiologian laitos. Monisteita: 26. Turku: Turun yliopisto.
- Herzog, Dagmar (2011) *Sexuality in Europe. A Twentieth-Century History. New approaches to European History*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Jalkanen, Pekka & Kurkela, Vesa (2003) *Suomen musiikin historia. Populaarimusiikki*. Helsinki: WSOY.
- Juvonen, Tuula (2002) *Varjoelämä ja julkisia salaisuksia*. Tampere: Vastapaino.
- Kallioniemi, Kari (2000): Onko sija ylväälle dandyille Suomenmaassa? Englantilaisuuden vaikutuksia suomalaisessa popmusiikissa ja siitä käydyssä keskustelussa. Teoksessa Salmi, Hannu & Kallioniemi, Kari (toim.): *Pohjan tähteet. Populaarikulttuurin kuva suomalaisuudesta*. Helsinki: BTJ Kirjastopalvelu, 80–92.
- Kolbe, Laura (1996) *Eliitti, traditio, murros. Helsingin yliopiston ylioppilaskunta 1960–1990*. Helsinki: Otava.
- Kortti, Jukka (2003) *Modernisaatiomurroksen kaupalliset merkit. 60-luvun suomalainen televisiomainonta*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Kuusi, Hanna (2004) *Viinistä vapautta. Alkoholi, hallinta ja identiteetti 1960-luvun Suomessa*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.
- Leino-Kaukiainen, Pirkko (1999) Lastenlehdistön avarutuva maailma. Teoksessa Tommila, Päiviö (toim.) *Suomen lehdistön historia 9. Aikauslehdistön historia. Erikoisaikauslehdet*. Kuopio: Kustannuskilja, 125–155.
- Lloyd, Moya (1999) Performativity, Parody, Politics. *Theory, Culture & Society* 16:2, 195–213.
- Lloyd, Moya (2007): *Judith Butler. From Norms to Politics*. Cambridge: Polity Press.
- Markkola, Pirjo, Östman, Ann-Catrin & Lamberg, Marko (toim.) (2014) *Näkymätön sukupuoli. Mieheden pitkä historia*. Tampere: Vastapaino.
- Mosse, George L. (1996) *The Image of Man: The Creation of Modern Masculinity*. Oxford: Oxford University Press.
- Muikku, Jari (2001) *Musiikkia kaikkiruokaisille. Suomalaisen populaarimusiikin äänitetuotanto 1945–1990*. Helsinki: Gaudeamus.
- Mäkelä, Janne (2007) Finnkampen. Finland's Envy for Swedish Pop Music Success in the 1990s. Teoksessa Kallioniemi, Kari, Kärki, Kimi, Mäkelä, Janne & Salmi, Hannu (toim.): *History of Stardom Reconsidered*. Turku: International Institute for Popular Culture. <http://iipc.utu.fi/reconsidered/> (haettu 10.12.2015).
- Mäkelä, Janne (2011) *Kansainvälisen populaarimusiikin historiaa*. Helsinki: Suomen jazz & pop arkisto.
- Nilmander, Urban & Alhborn, Kenneth (1998) *Mods. Stockholm 1964–1967*. Stockholm: Ordfront Galago.
- Pesola, Sakari (1996) Tanssikielloista lavatansseihin. Teoksessa Peltonen, Matti (toim.): *Rillumare ja valistus. Kulttuurikahakoita 1950-luvun Suomessa*. Helsinki: Suomen Historiallinen Seura, 105–126.
- Poikolainen, Janne (2013) Anglo-American Pop Music, the Finnish Tango, and the Controversial Images of Modernity in Finland in the 1960s. Teoksessa Heinonen, Visa & Peltonen, Matti (toim.) *Finnish Consumption. An Emerging Consumer Society between East and West*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura, 124–149.
- Poikolainen, Janne (2015) *Musiikkilanius ja modernisoituvuus. Populaarimusiikin ihailijakulttuurin rakentuminen Suomessa 1950-luvulta 1970-luvulle*. Helsinki: Nuorisotutkimusseura.
- Pulkkinen, Tuija (2000) Judith Butler – sukupuolen suorittamisen teoreetikko. Teoksessa Anttonen, Anneli, Lempiäinen, Kirsti & Liljeström, Marianne (toim.) *Feministejä – Aikamme ajattelijoita*. Tampere: Vastapaino, 43–60.
- Reynolds, Simon & Press, Joy (1995) *The Sex Revolts. Gender, Rebellion and Rock'n'roll*. Cambridge:

- Harvard University Press.
- Rossi, Leena-Maija (2003) *Heterotehdas. Televisiomainonta sukupuolituotantona*. Helsinki: Gaudeamus.
- Salih, Sara (2002) *Judith Butler*. New York & London: Routledge.
- Saarenmaa, Laura (2010) *Intiimin äännet. Julkisuuskulttuuriin muutos suomalaisissa ajanvieteledissä 1961–1975*. Tampere: Tampere University Press.
- Stearns, Peter N. (1990 [1979]) *Be a Man! Males in Modern Society*. Second edition. New York & London: Holmes & Meier.
- Suhonen, Malla (2007) *Transsukupuolisuuden näkymätön historia*. Teoksessa Mustola, Kati & Pakkanen, Johanna (toim.) *Sateenkaari-Suomi. Seksuaali- ja sukupuolivähemmistöjen historiaa*. Helsinki: Like, 53–65.
- Söderberg, Johan (2001) *Röda läppar och shinglat hår. Konsumtionen av kosmetika i Sverige 1900–1960*. Stockholm: Stockholms universitet.
- Takkala, Marketta, Ortamo, Anna-Maija & Tommila Päivi (1986) *Suomen aikakauslehdistön bibliografia 1956–1977*. Helsingin yliopiston kirjaston julkaisuja 48. Helsinki: Helsingin yliopiston kirjasto.
- Urponen, Maija (2010) *Ylirajaisia suhteita. Helsingin olympialaiset, Armi Kuusela ja ylikansallinen historia*. Helsinki: Yliopistopaino. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-10-6449-4>
- Vesterinen, Maria (2004) *The Mods. Muutakin kuin pitkiä tukkia ja röyhelöpaitoja*. Teoksessa Suutari, Pekka & Paukkunen, Elina (toim.) *Musiikki, perinne ja tutkija. Etnomusikologista kulttuurintutkimusta Joensuusta*. Kirjallisuuden ja kulttuurin tutkimuksia 12. Joensuu: Joensuun yliopisto, 89–107.
- Vuori, Lea (1971) *Nuorten sakkikäyttäytyminen*. Teoksessa Aalto, Ritva & Minkkinen, Sirkka (toim.) *Nuoret tänään. Valtakunnallisen nuorisotutkimuksen tuloksia*. Helsinki: Otava, 93–111.
- Vänskä, Annamari (2012) *Muodikas lapsuus. Lapset mainoskuviissa*. Helsinki: Gaudeamus.

ABSTRACT

BOYS WITH MAKEUP AND CHANGING MALENESS. PUBLIC IMAGE OF A FINNISH BAND THE MODS IN POPULAR MUSIC MAGAZINES IN 1965

This article focuses on tensions caused by changing norms and ideals of maleness in the mid-1960s. I examine these tensions by analyzing the public image of the first Finnish male band wearing makeup, The Mods, in Finnish popular music magazines in 1965. In particular, I interrogate how male femininity was represented, drawing on an understanding of maleness as a combination of masculinity and femininity. I utilize Judith Butler's concept of gender parody to show that while the public image of The Mods challenged heterosexual norms, the magazine articles also sought to maintain sharp gender binaries by ridiculing male femininity.

I contextualize male femininity in the mid-1960s popular culture by comparing the ideals of maleness among Finnish mod or pop youth to those of more conservative rockers. The conceptions of ideal maleness held by these groups were a way of making social distinctions. Characteristics perceived as feminine in the Mods' public image were associated with modernity, internationality and urbanity. These were considered both desirable and un-Finnish qualities.